

316(082)

i-74

ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТЮ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

ІНФОРМОЕНЕРГЕТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
АДАПТАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
НА ПОЧАТКУ ІІІ-ГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Збірник наукових праць

Київ – Кривий Ріг
2001

не зростання ефективності наукових досліджень, освіти, економіки, глобалізацію виробничої і дослідницької діяльності, тощо. Перед суспільством відкриваються надзвичайно широкі можливості, зокрема, небачені горизонти вдосконалення демократії. З'являється можливість повернення від традиційних представницьких до давніх, ще античних, прямих форм демократії. Нові територіально розподілені інформаційні системи дозволяють громадянам брати безпосередню участь у прийнятті суспільно важливих оперативних і стратегічних рішень за допомогою мікрореферендумів. Про переваги чи недоліки подібних політичних технологій говорити ще зарано, про те вже зараз деяких європейських країнах такі системи активно застосовуються на рівні місцевого самоврядування.

Захід, як лідер у розробці новітніх електронних та інших технологій, забезпечив собі монопольне право контролю за інформаційними потоками (швидкий огляд стану всієї планети). Використовуючи новітні технології, багаті країни реалізують на світовому ринку найновіші товари найкращої якості і встигають поновити свою технологічну базу та налагодити випуск нового покоління товарів до того, як інші країни зможуть досягти і реалізувати подібні стандарти. Монополізувавши контроль за інформацією і виробництвом передових технологій, країни "золотого мільярда" забезпечили собі інформаційно-технологічне панування на планеті і поставили цим у залежність від себе інші країни. Тому відставання в інформаційній сфері зумовлює подальше зростання розриву між розвинутими країнами і країнами, що відстають. Слід наголосити, що тільки випереджаючий розвиток інформаційної сфери може дозволити їй чи іншим країнам подолати труднощі та досягти високого рівня розвитку.

Література

1. Білорус О. Глобалізація. Прийняти виклик часу. // Віче, - 2000. - №12. - С. 131-146.
2. Литвиненко О. Інформаційні технології та Україна в світовому контексті // Людина і політика. - 2000. - №5. - С. 15-19.
3. Павленко Ю. Глобалізація та її протиріччя. // Наука та наукознавство, 2000. - №3. - С. 11-22.

Черноус Л.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

При спробі прогнозування подальшого розвитку людства стає зрозуміло, що його прогрес неможливий без більш якісного обміну інформацією. Інформація є однією із найважливіших цінностей, розповсюдження якої стає еквівалентом людської праці, стосунків і сподівань. Якщо людина не має можливості отримувати інформацію, вона дезинтегрується із соціуму, втрачає

ним зв'язок. Інформація об'єднує людей. Володіння інформацією, уміння її отримувати і комбінувати є неодмінною умовою дієвого управління соціальними групами людей як на мікро-, так і на макрорівні.

Якщо за часів Радянського Союзу розшарування на страти відбувалось за однакою доступу до матеріальних і соціальних благ, то в суспільстві майбутнього такою ознакою може стати рівень доступу до інформації. Чим більші можливості людина буде мати для спілкування, отримання інформації, тим більш впевнено і незалежно від соціуму вона буде себе почувати. Ця незалежність ґрунтується на її інтегрованості і залежності від інформації, яку виробляють інші люди. Тобто, парадокс інформаційного суспільства полягає в тому, що його можна охарактеризувати як цілком незалежну від людей структуру, так і цілковито залежну від інформації. Це незалежність, побудована на цілковитій залежності. Саме це і пробуджує у сучасної людини певне побоювання за майбутнє. Це побоювання втілюється в негативному ставленні до всього нового, незрозумілого, людина відсторонює себе від технологій в глобальному їх розумінні, вона боїться атомних електростанцій, глобальної мережі Internet, розробок генної інженерії, тощо. Подібні тенденції спостерігаються, насамперед, через нестачу інформації, не тільки спеціального але й популяризаторського характеру. Незабаром висновок про рівень демократії в країні можна буде робити по рівню доступності інформації для широких верств населення. Якщо інформацію розглядати як сукупність відомостей, які відбиті на матеріальному носіїві (папері, магнітних носіях, тощо), то до них можна заборонити доступ. На противагу цьому глобальна мережа позбавлена цих вад, адже вона є складною системою, яка сполучає носії інформації, що містяться в різних точках земної кулі. Таким чином, на сучасному етапі розвитку людства інформація набуває статусу "безмежності" – незалежності від місця перебування фізичного носія інформації, перешкодою в здобутті якогось для громадянина може стати тільки рівень його освіти і матеріальний стан. З цього можна зробити висновок, що демократичність суспільства в майбутньому буде нерозривно пов'язана з рівнем добробуту населення та його освіченістю.

Інформація як цінність стає універсальним засобом адаптації особистості до навколишнього середовища, яке швидко змінюється. При створенні в мережі стійких груп спілкування, людина може знайти розраду від проблем оточуючої дійсності, якщо не буде надавати переваги окремій групі спілкування за інтересами. При очікуванні входження людства в нову інформаційну еру, виходячи з того, що українське суспільство не може бути однозначно оцінене як індустріальне в сенсі того, що не досягнуто рівень суспільства як "стадії високого матеріального споживання", особливої ваги набуває розвиток духовності і культури, що більш перспективно значимо, ніж матеріальна культура індустріальних країн. Особливості розвитку українського суспільства призвели до того, що при зниженні розвитку матеріальних цінностей більш розвивалися

духовні: цінність людського спілкування, різностороннього розвитку людини, на відміну від вузької спеціалізації особистості в західних країнах. Зараз серед молоді спостерігається тенденція бути вузьким спеціалістом: “я роблю свою справу, а все інше за мене зроблять інші спеціалісти”. Якраз таке гасло притаманне саме індустріальному суспільству з його чіткою регламентацією і ієрархією стосунків і взаємовідносин. В інформаційному суспільстві, за думкою Онезі Масуда [3, 36-50], кожна окрема людина і інформаційна група стануть центром суспільства. Постає питання: чи зможе вузько спеціалізована людина відчувати і справді стати центром соціальної групи, не розуміючи взаємозв'язків і взаємовідносин в ньому, адже з часом необхідний мінімум інформації з усіх галузей людського знання (виходячи із сучасного темпу зростання інформаційних потоків) збільшиться в багато разів. З винаходом друкування з'явилась можливість зберігати понад 10^{17} біт інформації, тоді як винахід новітніх інформаційних технологій, дозволив зберігати десь 10^{25} біт інформації, кількість якої продовжує невпинно зростати з великим прискоренням, про що свідчать дані відомого канадського вченого М.Маклюена [1].

Інформація з суміжних галузей знання вже зараз є необхідною для кожного спеціаліста, а надалі вона стане найголовнішим чинником як виживання людства в цілому, так і пристосування кожної окремої особистості до швидких змін оточуючого середовища. Чи зможе вузькоспеціалізована людина переробити і вдосконалити інформацію як універсальний продукт майбутнього, який не псується від використання, а тільки набуває цінності від переробки і доповнення його кожним індивідумом? Вважаємо, що найцінніше доповнення може внести фахівець суміжного профілю. Зараз в глобальній мережі постало питання: “Як відгородити себе від непотрібної інформації?” В цій ситуації на допомогу користувачеві приходять різноманітні сервіси персоналізації за допомогою яких він отримує тільки потрібну інформацію. Так можна отримати прогноз погоди тільки для конкретного міста. Але, якщо, наприклад, людина відмовилась від новин про природні катаклізми, то вона ніколи не дізнається про землетрус, який погрожує. Однак, на сучасному етапі поширення інформації, людина про нього може дізнатись з інших джерел, але в майбутньому (при значній персоналізації і вузькому колі спілкування за інтересами) вона може ніколи не отримати попередження. Так само є можливість ніколи не дізнатися про значний прорив в суміжній галузі знань, що значно знижує рівень людини як спеціаліста. Саме зараз треба подолати тенденції до обмеженого, суто спеціалізованого розвитку людини, як шляху, що віддаляє її від духовного удосконалення Homo informaticus.

В сучасних умовах подальшого розвитку інформаційного суспільства спостерігається самотність людини, а вузькість поширення інтересів тільки збільшує цю самотність. На наш погляд, інформація є безособовою, беземоційною і ми сприймаємо інформацію переважно вербальну – текстову, речову, особливо в мережі Internet, пресі, літературі. Але новітнє подання

інформації, оформлене мультимедійно, чекає реакції, тримає включеним людину в розвиток подій. При такому поданні інформації освітнього, наукового та ін. характеру її отримання стає сенсом буття людини. Особистість потребує інформації для вирішення існуючих проблем. Ось тут і постає необхідність доступу до інформації та її широкого розповсюдження. На сучасному етапі найбільш демократичним носієм є мережа Internet, в якій не мають значення соціальний стан, місце мешкання та інші ознаки “справжнього” життя, а існує віртуальна реальність. В індустріальному суспільстві, вважаємо, можна виділити три головні прояви свободи, якими можна охарактеризувати демократію:

- 1) вільний воле вияв під час обрання керівних органів;
- 2) вільний вибір своєї професійної, суспільно-громадської діяльності;
- 3) свобода використання вільного часу.

Але в своєму повсякденному житті людина не завжди може робити те, що вона насправді хоче і бажає. Її обмежує суспільство як прибічник “середньостатистичних” нормативів загальносхвалених стандартів. Людині важко знайти одностумця тому, що вона боїться бути розголошеною як інакодумець. В інформаційному суспільстві очікується формування інформаційних груп [3], прототипом яких можуть бути “групи новин” в мережі Internet. Кількість груп вже сьогодні є вражаюче великою, в кожній можна зустріти одностумців щодо тематики групи. Група може складатися із людей які мають нетрадиційні погляди на мораль або життя. В цій групі інакодумцем стає якраз та “середньостатистична” людина, яка є базовою особистістю суспільства. Але в цій групі людина, незалежно від ставлення до неї реального світу, є вільною і “своєю”. Така свобода теж не є абсолютною, вона обмежується саме груповими орієнтаціями та цінностями це ілюзія свободи, але вона приваблює користувачів в Internet за рахунок незалежності саме від реального життя. Інформаційне суспільство має стати саморегульованим, “синергійним”. На противагу одній тенденції його розвитку буде виникати багато інших, утворюючи складну структуру суспільства, в якому кожна особистість є центром [3].

Виходячи з загальних тенденцій розвитку людства, українське суспільство повинно прикласти зусиль, для того щоб увійти в інформаційний простір рівноправним партнером, виробником інформації. Для цього слід виховувати людину нового суспільства, удосконалюючи освіту молоді, яка нерозривно пов'язана із сучасними інформаційними технологіями.

Література

1. Кастелс М. От «галактики Гутенберга» к «галактике Маклюэна»: возникновение культуры средств массовой информации / Культура реальной виртуальности: интеграция электронных средств коммуникации, конец массовой аудитории и возникновение интерактивных сетей // Информаци-

онная эпоха: экономика, общество и культура: Пер с англ. / Под науч. ред. О.И.Шкартана. — М., 2000.

2. **Литвиненко О.** Інформаційні технології та Україна у світовому контексті // Людина і політика. — 2000. - №5.
3. **Масуда Онезі** Комп'ютопія // Сучасна зарубіжна філософія. — 1993. - №1. С.36-50.

Григорьева В.А.

УПРАВЛЯЮЩАЯ ФУНКЦИЯ ВЕРБАЛЬНОЙ ИНФОРМАЦИИ

Педагогическая деятельность правомерно рассматривается многими исследователями как деятельность управленческая. Всякое управление, в том числе и педагогическое, есть процесс упорядочения системы, который направлен на уменьшение деструктивных воздействий на систему извне и изнутри. Как свидетельствуют исследования в области кибернетики, основу такого упорядочения составляет информация. Она в этом плане становится реальным фактором управления. Вместе с тем, не всякая информация может выполнять управляющую функцию. Для управления в педагогической коммуникации, в отличие от технических систем, важно, в какой мере информация способствует достижению целей и положительного результата. Можно сказать, что управляющую функцию выполняет лишь информация действенно-побудительного содержания. Речевая информация, в зависимости от характера заданных коммуникативных средств, делится на две группы (по классификации Л.А.Киселёвой) - собственно-информативную и собственно-прагматическую (воздействующую, действенно-результативную). Элементы первой группы обладают информативной заданностью. Они что-то констатируют, о чём-то осведомляют, но не содержат ставки на ответную поведенческую реакцию реципиента. К этой группе можно отнести убеждающую информацию. Как известно, убеждающая речь всегда адресована сознанию. Она характеризуется силой логики, строгой последовательностью изложения, развёрнутой аргументацией и непреложностью доказательств. Направлена на опровержение или обоснование истинности определённых взглядов, положений, фактов и т. д. Но, хотя такая речь стремится определить образ мышления и поведения, она не представляет собой побуждения к непосредственному действию. Это задача второй группы элементов информации. В этой группе мы выделяем внушающую информацию, которая представляет собой прагматические элементы языка. Именно внушающая речь обладает большой воздействующей силой, которая соперничает даже с воздействием реальных предметов. Путем внушающей информации мы можем адресоваться к неосознаваемым внутренним побудительным силам, формировать необходимую нам предуготовленность организма к соответствующему действию. Наряду с этим, внушающее слово способно